

традиційних (пояснювально-ілюстративний, метод бесіди, спостереження над мовою); інтерактивних методів: імітаційних (навчальної гри, розв'язання ситуаційних завдань), що сукупно сприяють розвитку мовленнєвих умінь і навичок.

Стрижневим компонентом методики формування мовленнєвих умінь і навичок учнів 3-4 класів початкової школи є комплекс вправ, спрямованих на аналіз, зіставлення, аргументування, а також формування навичок вільного спілкування українською мовою як державною. Пропоновані вправи класифіковано: *за спрямованістю* на отримання чи передавання інформації (рецептивні, репродуктивні, продуктивні); *за метою проведення* (підготовчі, тренувальні, контрольні); *за кількістю учнів*, що виконують вправу (індивідуальні, групові, колективні); *за характером матеріалу* (вправи щодо діалогічного та монологічного мовлення); *за роботою з текстом* (аналітичні, конструктивні, аналітико-конструктивні).

Апробація методики формування мовленнєвих умінь і навичок учнів 3-4 класів початкової школи відбувалася шляхом оприлюднення результатів на наукових конференціях міжнародного, всеукраїнського й регіонального рівнів, семінарах, круглих столах в статтях і тезах у фахових наукових виданнях.

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ 1–4 КЛАСІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Т. П. Хорошковська-Носач, науковий співробітник

Темою нашого дослідження є формування в учнів 1–4 класів усного мовлення на уроках української мови в закладах загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО) з навчанням мовами національних меншин у контексті компетентнісного підходу. Загальновідомо, що основна мета навчання української мови – формування комунікативної, читацької та інших ключових компетентностей, розвиток особистості учнів засобами всіх видів мовленнєвої діяльності (читання, письмо, аудіювання, говоріння), здатності спілкуватися українською мовою, користуватися нею в особистому й суспільному житті тощо.

У процесі наукового дослідження нами було проаналізовано зміст поняття «комунікативна компетентність», погляди вчених на цю дефініцію і, на основі тлумачень різних дослідників, запропоновано власне визначення, що найповніше розкриває його сутність. Так, комунікативну компетентність ми розглядаємо як знання, уміння й навички, необхідні як для розуміння усних і письмових висловлювань, так і для створення власних з метою міжособистісної взаємодії та взаєморозуміння. Крім того, нами визначено найтипівіші комунікативні вміння, що є складовими комунікативної компетентності та мають бути сформовані в учнів початкових класів на уроках української мови.

Ефективне формування в учнів комунікативної компетентності значною мірою залежить від тих вправ і завдань, за допомогою яких здійснюється цей процес. Відповідно нами було проаналізовано основні принципи добору вправ і завдань для формування навичок і умінь усного мовлення на уроках української мови як державної, а також уточнено їх зміст. Серед основних принципів добору вправ і

завдань виокремлюємо: принцип урахування особливостей рідної мови; принцип мінімізації мовного матеріалу, компресії та декомпресії; принцип занурення в мовне середовище; принцип комунікативної спрямованості; принцип оптимального співвідношення між мовними, умовно-мовленнєвими і мовленнєвими вправами; принцип поетапності й комплексного підходу до формування мовленнєвих умінь. Також у ході дослідження нами проаналізовано основні методи та прийоми формування комунікативних умінь учнів на уроках української мови як державної, а також їх класифікації, уточнено їх зміст.

Крім того, нами розроблено систему вправ і завдань для формування в учнів 1–4 класів усного мовлення на уроках української мови в ЗЗСО з навчанням мовами національних меншин, здійснено експериментальну перевірку її та зроблено висновки, що використання зазначеної системи вправ і завдань в освітньому процесі сприятиме формуванню й розвитку вмінь учнів, необхідних і достатніх для слухання та розуміння текстів, складання усних монологічних і діалогічних висловлювань у різних ситуаціях і сферах спілкування, умінь правильно вимовляти звуки української мови відповідно до загальноприйнятих орфоепічних норм, доцільно використовувати мовні засоби залежно від сфери та ситуації спілкування.

Апробація результатів дослідження відбувалася шляхом оприлюднення на наукових конференціях міжнародного, всеукраїнського й регіонального рівнів, семінарах, круглих столах та інших масових заходах і публікації в статтях і тезах у фахових наукових виданнях.

Передбачаємо, що результати дослідження матимуть основоположне значення для підвищення рівня усного мовлення в учнів 1–4 класів на уроках української мови в ЗЗСО з навчанням мовами національних меншин.

ОСОБЛИВОСТІ ЗБАГАЧЕННЯ СЛОВНИКОВОГО ЗАПАСУ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ УЧНІВ 3-4 КЛАСІВ ЗЗСО З НАВЧАННЯМ МОВАМИ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН НА ЗАСАДАХ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ

Л.М. Шевчук, кандидат пед. наук, старший науковий співробітник

Вільне володіння українською мовою як державною є необхідним для усіх громадян України. Важливий аспект зазначеного – активний і пасивний словниковий запас, адже вивчення мови – це, передусім, засвоєння лексики.

У контексті дослідження визначено особливості збагачення словникового запасу з української мови учнів 3-4 класів ЗЗСО з навчанням мовами національних меншин на засадах компетентісного підходу. Так, підчас вивчення мов (особливо близькоспоріднених) слід враховувати явище транспозиції, що забезпечує економію часу, який відведено для навчання, та явище інтерференції, – для запобігання помилок.

Для засвоєння учнями слів, з'ясування їх смислових відтінків варто застосовувати переклад. Зокрема, ознайомлення із новими словами можливе завдяки однослівному перекладу, поясненню значення слова рідною мовою (коротка розповідь